

Kuivasilmäisyys

Lääkärikirja Duodecim

23.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Kuivasilmäisyyden yleisyys
- Kuivasilmäisyyden syyt
- Kuivasilmäisyyden riskitekijät
- Kuivasilmäisyyden oireet
- Kuivasilmäisyyden toteaminen ja tutkimukset
- Erotusdiagnostiikka
- Kuivasilmäisyyden itsehoito
- Kuivasilmäisyyden hoito
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Kuivasilmäisyys on todennäköisesti yleisin silmäsairaus.
- Kuivasilmäisyyden oireita ovat hiekan ja roskan tunne silmissä, silmien kuivuuden tunne ja vaihdellen välillä myös silmien voimakas vetistäminen sekä näöntarkkuuden vaihtelu.
- Kosteuttavien silmätippojen runsas käyttö on hoidon kulmakivi. Tippoja tulee usein käyttää vähintään 4–6 kertaa vuorokaudessa kuukauden ajan, sen jälkeen tarpeen mukaan.
- Silmälääkärin seurannassa voidaan käyttää alkuvaiheessa kortikosteroidi-silmätippoja. Tarvittaessa käytetään näiden lisäksi pitkäaikaista siklosporiinitippahoitoa.

Kuivasilmäisyys on monesta eri tekijästä johtuva ja monessa eri muodossa esiintyvä silmän pinnan sairaus. Kuivasilmäisyydessä silmän kyynelneste on epätasapainossa, mistä aiheutuu silmäoireita.

Kuivasilmäisyyden yleisyys

Kuivasilmäisyys on todennäköisesti yleisin silmäsairaus. Kuivasilmäisyyttä esiintyy väestössä tutkimustavasta riippuen 5–50 %:lla.

Kuivasilmäisyyden syyt

Kuivasilmäisyys jaetaan kahteen päätyyppiin: riittämättömään kyynelten eritykseen ja liialliseen kyynelten haihtumiseen. Suurimmalla osalla potilaista (noin 90 %:lla) suurin syy on kyynelten liiallinen haihtuminen.

Riittämätön kyynelten erityys tai liiallinen haihtuminen aiheuttaa kyynelnesteen väkevöitymisen, joka hohtaa silmän pinnan tulehdukselliseen tilaan ja aiheuttaa ärsytysoireita.

Kuivasilmäisyyden riskitekijät

Kuivasilmäisyyden riskitekijöitä ovat ikääntyminen, naissukupuoli, ilmastointi ja kuiva sisäilma, näyttöpäätetyö ja silmän epäpuhtaudet. Silmäluomien virheasennot, silmän alueen leikkaukset sekä eräät systeemissairaudet ja lääkeaineet lisäävät riskiä

kuivasilmäisyydelle.

Kuivasilmäisyyden oireet

Hiekan ja roskan tunne silmissä, silmien kuivuuden tunne ja vaihdellen välillä myös silmien voimakas vetistäminen voivat olla merkkejä kuivasilmäisyydestä. Näöntarkkuus voi vaihdella, ja silmät voivat tuntua väsyneiltä.

Kuivasilmäisyyden toteaminen ja tutkimukset

Yleislääkäri voi todeta selkeän kuivasilmäisyydestä johtuvan silmien oireilun ja aloittaa hoidon säännöllisesti käytettävien kosteuttavien silmätippojen avulla.

Usein tarvitaan silmälääkärin lisätutkimuksia pitkittyneessä ja vaikeutuneessa kuivasilmäisyydessä. Silmälääkärin tutkimuksissa tehdään tarkka edeltävien oireiden kysely (anamneesi); tarvittaessa silmälääkäri käyttää kysymyssarjoja (esim. OSDI). Silmä tutkitaan biomikroskoopilla, jossa tutkitaan luomen reunan tilanne ja kyynelnesteen ominaisuudet. Tarvittaessa tehdään silmän pinnan topografiatutkimus ja mitataan kyynelnesteen osmolaliteetti.

Erotusdiagnostiikka

Allergiset silmäoireet, sarveiskalvon sairaudet ja luomen reunan tulehdukset voivat liittyä samanlaisiin oireisiin ja löydöksiin kuin kuivasilmäisyys.

Kuivasilmäisyyden itsehoito

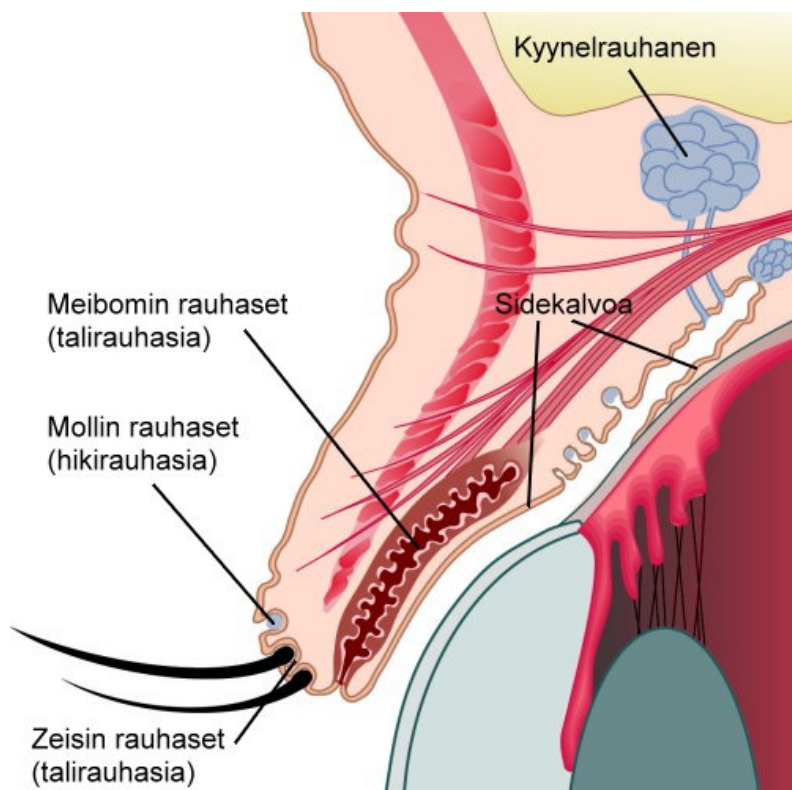
Kosteuttavien silmätippojen runsas käyttö on hoidon kulmakivi. Tippoja tulee usein käyttää vähintään 4–6 kertaa vuorokaudessa kuukauden ajan, sen jälkeen tarpeen mukaan. Haihtumista estäviä suojalaseja voi käyttää.

Omega-3-valmisteet ovat hyödyllisiä kuivasilmäisyyden hoidossa. Luomen reunan haudutteluhoito silmälääkärin ohjeiden mukaan on usein hyödyllistä.

Kuivasilmäisyyden hoito

Vaikean kuivasilmäisyyden hoidossa tavoitteena on rauhoittaa tulehduksellinen tilanne. Silmälääkärin seurannassa voidaan käyttää alkuvaiheessa kortikosteroidi-silmätippoja. Tarvittaessa käytetään näiden lisäksi pitkäaikaista siklosporiinitippahoitoa.

Jos Meibomin rauhaset (ks. kuva [1](#)) todetaan tukkeutuneiksi, aloitetaan usein myös luomen reunan haudutteluhoito.

Kuva 1. Silmäluomen rauhaset. Silmäluomen poikkileikkaus, jossa näkyy silmäluomen eri rauhasia.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Artikkelin tunnus: dlk01218 (027.052)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim